

ZECHIRAT MAASEH MIRIAM

(1) דברים פרק כד

(ח) השָׁמַר בְּנִגַּע הַצָּרְעָת לְשֹׁמֵר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹרֶוּ אֶתְכֶם הַכְּהֹנִים הַלְוִיִּם כְּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת: (ט) זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה יְקֹנֶק אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם בְּדֶרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:

(2) רש"י דברים פרק כד פסוק ט

(ט) זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים - אם באת להזהר שלא תלקה בצרעת, אל תספר לשון הרע. זכור העשוי למרים שדברה באחיה ולקתה בנגעים:

(3) השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שכחת העשין

מצוה שביעית שנצטוינו לזכור בפה ולהשיב אל לבנו מה שעשה ית' למרים כשדברה באחיה עם היותה נביאה ואחיה גמול חסדה ועל ידה ניצל כדי שנתרחק מלשון הרע... והוא אמרו יתברך ויתעלה (תצא כד) זכור את אשר עשה יי' אלהיך למרים. ולשון ספרי זכור את אשר עשה יי' אל"יך /אלהיך/ למרים וכי מה ענין זה אצל זה ללמדך שאין נגעים באים אלא על לשון הרע והלא דברים ק"ו ומה מרים שלא דברה אלא שלא בפניו שלמשה ולהנייתו שלמשה ולשבחו שלמשה ולבניינו שלעולם כך נענשה המדבר בגנותו שלחבירו ברבים על אחת כמה וכמה. **ושנינו בספרא** (ר"פ בחקתי) זכור את אשר עשה יי' אלהיך למרים יכול בלבד כשהוא אומר השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות הרי שמירת הלב אמורה הא מה אני מקיים זכור **שתהא שגורה בפיד** וכן הוא אומר זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים יכול בלבד ת"ל לא תשכח הרי שכחת הלב אמורה הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיד... והנה כאשר נצטוינו בזכירת מה שעשה לנו עמלק כדי לדעת שלא על חנם ימחה ה' יתע' שמו רק מחמלתו עלינו לנקום החמס שעשה לנו ושלא היה ירא ממנו יתעלה כך נצטוינו בזכירת מה שעשה למרים להשמר מלשון הרע שלא יבואנו ככה. וכן עוד דרשו (שם) זכור את אשר הקצפת את יי' אלהיך במדבר [עקב ט] יכול בלבד וכו'. ולא ידעתי אם היא אזהרה למקציפים עצמם כלומר אנשי דור המדבר ואולי היא מצוה לדורות לדעת חסד האלהים עלינו ושמרו ברית אבותינו ולתת הודאה לשמו ולברך אותו על הכל... ואם כן ראוי למנותה מצוה מן המצוות: [וכ"כ בפיה"ת פ' תצא]:

(4) רמב"ן דברים פרק כד פסוק ט

(ט) זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים - אם באת ליזהר שלא תלקה בצרעת לא תספר לשון הרע, לשון רש"י. ולפי דעתי **שהיא מצות עשה ממש**, כמו זכור את יום השבת לקדשו (שמות כ ח), זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים (שם יג ג), זכור את אשר עשה לך עמלק (להלן כה יז), כולם מצוה, אם כן גם זה כמותם. והיא אזהרה מלדבר לשון הרע, יצוה במצות עשה שנזכור העונש הגדול שעשה ה' לצדקת הנביאה...

(5) רש"י דברים פרק כד פסוק ח

(ח) השמר בנגע הצרעת - שלא תתלוש סימני טומאה, ולא תקוץ את הבהרת:

(6) רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק טז

...ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנין הבגדים שעליו, אם חזר בו יטהרו ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנה עורו ויצטרע ויהיה מובדל ומפורסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע, ועל עניין זה מזהיר בתורה ואומר השמר בנגע הצרעת זכור את אשר עשה יי"י אלהיך למרים בדרך, הרי הוא אומר התבוננו מה אירע למרים הנביאה שדיברה באחיה שהיתה גדולה ממנו בשנים וגידלתו על ברכיה וסכנה בעצמה להצילו מן היס והיא לא דברה בגנותו אלא טעתה שהשותו לשאר נביאים והוא לא הקפיד על כל הדברים האלו שנאמר והאיש משה ענו מאד ואף על פי כן מיד נענשה בצרעת קל וחומר לבני אדם הרשעים הטפשים שמרבים לדבר גדולות ונפלאות. לפיכך ראוי למי שרוצה לכיין אורחותיו להתרחק משיבתן ומלדבר עמהן כדי שלא יתפס אדם ברשת רשעים וסכלותם... אבל שיחת כשרי ישראל אינה אלא בדברי תורה וחכמה, לפיכך הקדוש ברוך הוא עוזר על ידן ומזכה אותן בה, שנאמר אז נדברו יראי יי"י איש אל רעהו ויקשב יי"י וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי"י ולחושבי שמו.

(7) רמב"ם הלכות דעות פרק ז הלכה ב

אי זהו רכיל זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר כך אמר פלוני כך וכך שמעתי על פלוני אף על פי שהוא אמת הרי זה מחריב את העולם, יש עון גדול מזה עד מאד והוא בכלל לאו זה והוא לשון הרע, והוא המספר בגנות חבירו אף על פי א שאומר אמת, אבל האומר שקר נקרא מוציא שם רע על חבירו...

(8) רש"י ויקרא פרק טז

(א) וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגוי' - מה תלמוד לומר, היה רבי אלעזר בן עזריה מושלו משל לחולה שנכנס אצלו רופא. אמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב. בא אחר ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני. זה זרזו יותר מן הראשון, לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן:

(9) רמב"ן דברים פרק כה פסוק יז

והנכון בעיני שהוא לומר שלא תשכח מה שעשה לנו עמלק עד שנמחה את שמו מתחת השמים, ונספר זה לבנינו ולדורותינו לומר להם כך עשה לנו הרשע, ולכך נצטוינו למחות את שמו. וכן במעשה מרים נצטוינו להודיעו לבנינו ולספר בו לדורות, ואף על פי שהיה ראוי גם להסתירו שלא לדבר בגנותן של צדיקים, אבל צוה הכתוב להודיעו ולגלותו כדי שתהא אזהרת לשון הרע שומה בפיהם, מפני שהוא חטא גדול וגורם רעות רבות ובני אדם נכשלים בו תמיד, כמו שאמרו (ב"ב קסה א) והכל באבק לשון הרע:

(10) מגן אברהם סימן ס

איתא בכוונות ובכתבים והזכירות הללו הם מ"ע לכן כשיאמר ובנו בחרת יזכור מ"ת, וקרבתנו מעמד הר סיני, לשמך הגדול מעשה עמלק שאין השם שלם, להודות לך הפה לא נברא רק להודות ולא לדבר לשון הרע וזהו זכירת מעשה מרים, וזכרתם את כל מצות ה' זהו שבת ששקולה כנגד כל המצות... ובילקוט פ' בחקותי מביא ג"כ זכור את אשר הקצפת את ה' אלהיך במדבר וגוי' זכור בפה ע"ש בשם ספרי וני"ל שיזכור זה כשיאמר באהבה לאפוקי באותו פעם לא היו אוהבין השם וצריך טעם למה תקנו לקרות פ' עמלק מה שלא תקנו בזכירות אחרים עססי תרפי"ה וי"ל דמ"ת יש לנו חג עצרת וה"ה שבת ומעשה מרים ומעשה עגל לא תקנו מפני שהי' גנותן של ישראל: